

Úřad práce Most, tř. Budovatelů 1989, 434 01 Most

e-mail: most@upmost.cz, most@up.mpsv.cz

<http://www.upmost.cz/>

ANALÝZA STAVU A VÝVOJE
TRHU PRÁCE V ÚSTECKÉM
KRAJI
v roce 2001

Předkládá: **JUDr. Jana Šmejcová**, ředitelka Úřadu práce v Mostě

Most, březen 2002

O b s a h

- I. CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA KRAJE
 - I.1 Úvod - specifikace kraje, základní informace + mapka
 - I.2 Ekonomická, sociální a demografická situace
 - I.3 Silné stránky kraje
 - I.4 Slabé stránky kraje
- II. ZAMĚSTNANOST
 - II.1 Celková zaměstnanost
 - II.2 Volná pracovní místa
- III. NEZAMĚSTNANOST
 - III.1 Základní charakteristika vývoje nezaměstnanosti
 - III.2 Tok nezaměstnanosti
 - III.3 Struktura uchazečů o zaměstnání (vzdělání, věk, délka evidence, KZAM)
 - III.4 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání
 - III.4.1 Absolventi škol a mladiství
 - III.4.2 Uchazeči se ZPS
 - III.5 Ohrožené mikroregiony v jednotlivých okresech
- IV. CIZINCI NA TRHU PRÁCE
- V. AKTIVNÍ POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI
 - V.1 Vynaložené finanční prostředky na APZ
 - V.2 Nově vytvořená pracovní místa v rámci jednotlivých nástrojů APZ
 - V.3 Rekvalifikace
- VI. PROGNOZA VÝVOJE TRHU PRÁCE V DALŠÍM OBDOBÍ
 - VI.1 Předpokládaný vývoj z celorepublikového pohledu a zejména v okrese – očekávané ovlivňující celorepublikové a „místní“ faktory
 - VI.2 Nejvíce ohrožené skupiny uchazečů o zaměstnání a situace v nejohroženějších mikroregionech
 - VI.3 Dvě varianty možného vývoje nezaměstnanosti
- VII. DOPORUČENÍ

I. CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA KRAJE

I.1 Úvod – specifikace kraje, základní informace + mapka

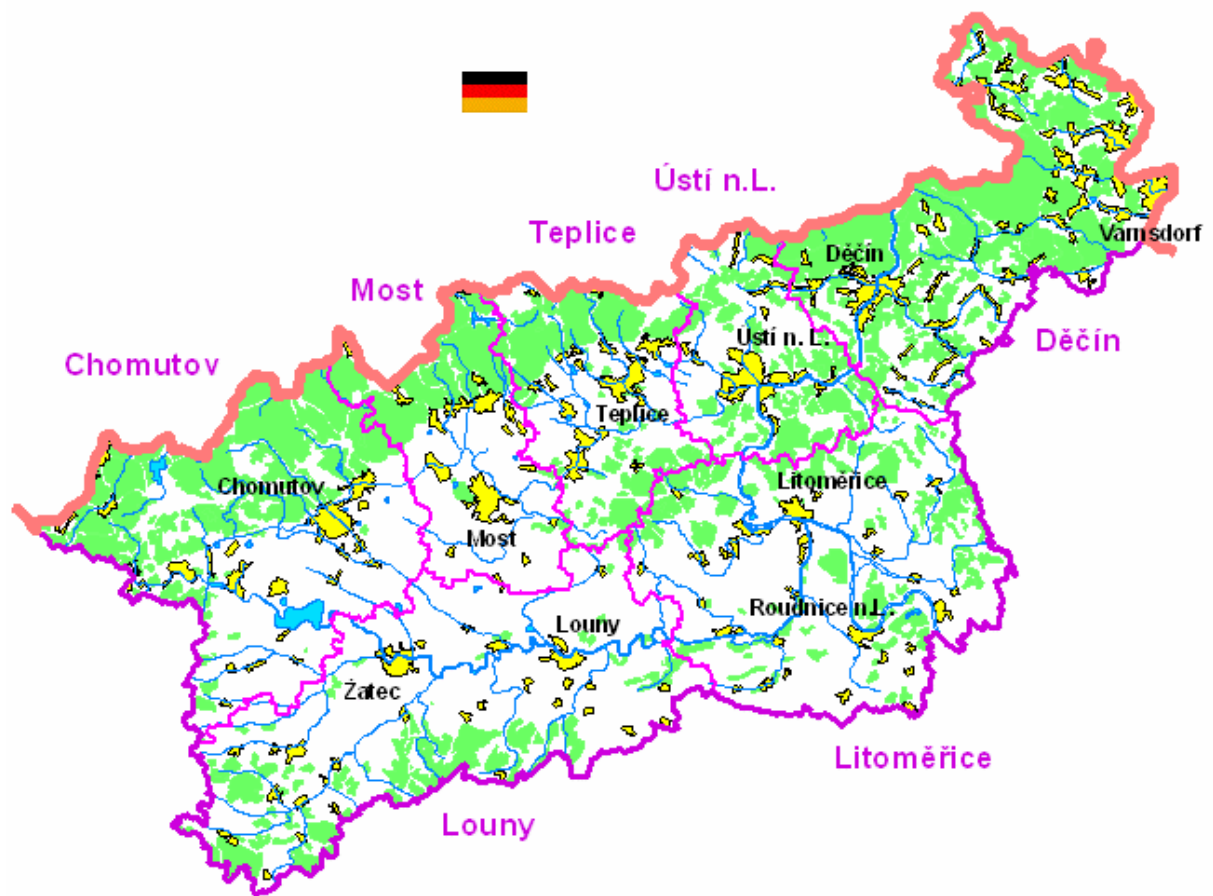
Ústecký kraj je tvořen sedmi okresy – Chomutov, Most, Teplice, Ústí nad Labem, Děčín, Litoměřice a Louny. Zaujímá prostor při severozápadní hranici ČR a hraničí se SRN - spolkovou zemí Sasko. Představuje asi 7% území ČR. Poloha kraje je z hlediska postupné integrace do evropských struktur, blízkosti i dostupnosti Prahy a sousedních krajských center významným potenciálním rozvojovým faktorem.

Výhodná je jeho pozice na hlavní evropské silniční a železniční dopravní ose z Berlína přes Prahu na Vídeň a jeho Labská vodní cesta. Koncentrace průmyslu i obyvatelstva představuje z hlediska ČR významný trh, dobře dostupný z Prahy i ze sousedního Saska.

Podstatnou charakteristikou kraje je jeho vnitřní členitost a různorodost. Ta je primárně dána přírodními podmínkami, koncentrací obyvatelstva v pánevní oblasti a podél říčních toků a historickým vývojem. Dlouhodobá industrializace a s ní spojená urbanizace, odsun Němců a následné nedostatečné dosídlení kraje po II. světové válce, tento koncentrační proces posilovalo.

V kraji lze vymezit tři oblasti, které se dosti významně od sebe liší svojí hospodářskou specializací, sídelní a sociální strukturou a mírou poškození životního prostředí:

- **Pánevní oblast** - typická koncentrací průmyslu s vysokou hustotou osídlení a většími městy, se specializací hospodářství na energetiku, těžbu uhlí a chemické výroby, patří sem okresy Chomutov, Most, Teplice a Ústí nad Labem.
- **Zemědělská oblast** - zejména okresy Litoměřice a Louny s nižším zastoupením průmyslu. Jejich střediska jsou relativně malá a je zde nadprůměrné zastoupení menších venkovských sídel v porovnání s průmyslovými oblastmi.
- **Krušné hory** – převážná část česko-saského pohraničí, dnes velmi řídko osídlený horský pás s velmi omezenými hospodářskými aktivitami. Toto území se stalo díky zanedbání v minulosti bariérou jak hospodářských, tak sociálních a kulturních kontaktů, což je v silném rozporu s posláním hraničního území.

I.2 Ekonomická, sociální a demografická situace

Tabulka I/1 - Vývoj počtu trvale bydlících obyvatel

Ukazatel	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000
počet obyvatel	826701	827151	827300
z toho - v produktivním věku (15 - 60 let)	549703	552048	549300
- věková kategorie obyvatel 0 -14 let	146394	143134	141700

V kraji žije přes 827 tisíc obyvatel, což představuje asi 8% obyvatel v ČR. Průměrná hustota osídlení kraje je v rámci ČR nad průměrem. V pánevní oblasti je hustota přes 300 obyv./km². Naproti tomu v zemědělské oblasti s vyšším podílem menších sídel je průměrná hustota 76 obyv./km², v horských oblastech pod 50 obyv./ km². Počet obyvatel se v 90. letech téměř nezměnil, pokles porodnosti byl vyrovnáván migrací.

Věková struktura se významně neliší od struktury ČR, výhodou je pouze mladší složka populace do 25 let, což je dáno dřívějším migračním vývojem.

Poloha a obyvatelstvo		
Ukazatel	Měrná jednotka	Údaj
Rozloha kraje	km ²	5 335,22
Délka státní hranice se SRN	km	250
Počet obcí	počet	353
Počet obyvatel	tisíc obyvatel	827,3
Hustota obyvatel	obyv./km ²	154,8

Údaje z roku 1997

Hospodářství

Vývoj hospodářství byl v kraji po více než 40 let ovlivněn :

- rozvojem těžby hnědého uhlí povrchovým způsobem,
- vytvořením energetické a chemické základny pro celou republiku v kraji a tím jeho vystavení vážným ekologickým zátěžím,
- zánikem více než 140 obcí následkem povrchového dolování hnědého uhlí a vylidněním horských obcí,
- postupnou degradací horských oblastí, zejména původně hustě osídlených Krušných a Lužických hor,
- imigrací obyvatelstva s nižším vzděláním,
- kolektivizací zemědělství a odlivem venkovského obyvatelstva, zánikem funkce údržby a tvorby krajiny,
- zanedbáním technické infrastruktury obcí, výstavbou unifikovaných sídlišť ve všech větších městech, zánikem vlastnických vztahů k nemovitostem a pocitu spoluzodpovědnosti,

- uzavřením hranic se sousedním Saskem (do roku 1963), částečným zánikem příslušné dopravní infrastruktury a postupným vytvářením jazykové bariéry,
- degradací lázeňství a cestovního ruchu.

Vývoj po roce 1990

Hospodářská a sociální transformace probíhala bez regionální politiky vlády a bez systematického působení rozhodujících subjektů v kraji. Po zrušení Krajského národního výboru v Ústí nad Labem neexistovala instituce, která by prosazovala koncepční řízení rozvoje území jako celku. Ekologickými programy a zahraničními dotacemi se podařilo podstatně zredukovat znečišťování ovzduší a vod. Neřešeným specifickým fenoménem zůstávají staré ekologické zátěže způsobené zejména důlní činností. Restrukturalizace velkopodniků postupovala pomalu a vytváření nových malých a středních podniků, jako motorů hospodářského rozvoje, zůstalo za očekáváním. Po privatizaci zemědělských podniků došlo k silné redukci zemědělské výroby. Silně stagnuje stavební činnost. Dochází k rychlému nárůstu nezaměstnanosti. Nejohroženější 4 okresy kraje jsou zařazeny vládou mezi strukturálně postižené oblasti s nejvyšší mírou nezaměstnanosti v ČR.

I přes značnou redukci, zůstal průmysl významným zdrojem příjmů. Nyní pracuje v průmyslu a stavebnictví 44,5% obyvatel (pokles o více než 15%), v zemědělství a lesnictví 4,75 % (pokles o více než 5% ve srovnání s rokem 1989) a ve službách 50,75% (zvýšení o více než 20 %). V HDP na jednoho obyvatele je Ústecký kraj na čtvrtém místě v ČR. Daňová výtěžnost kraje je mírně pod celostátním průměrem.

V kraji je celkem registrováno přes 108 tisíc ekonomických subjektů - 106 na 1000 obyvatel, což je daleko pod celostátním průměrem.

Kraji chybí výrazné hospodářské a kulturní centrum. Velká města ovlivňují své přirozené spádové oblasti, krajské město Ústí nad Labem je spíše střediskem východní části regionu, směrem na západ jeho vliv klesá. Pozitivním faktorem z hlediska významu kraje v ČR je metropolitní charakter pánevní oblasti, která patří mezi nejvýznamnější území republiky.

Image, zejména průmyslové aglomerace kraje, je v republice i v zahraničí, díky ekologickým zátěžím a výše uvedeným skutečnostem nepříznivá. K negativnímu pohledu na kraj přispívají částečně domácí i zahraniční masmédia a dále ekologické iniciativy, které dramatisují situaci, desinformují veřejnost a kraj prezentují jako „Černý trojúhelník Evropy“. Je malá osvěta a chybí systematická informace široké i odborné veřejnosti o pozitivních změnách v kraji.

Příznivě je hodnocena zemědělská oblast na jihovýchodě kraje (České středohoří, Litoměřicko jako „Zahrada Čech“ a Lounsko) s relativně silnou vazbou na Prahu. Na popularitě získává údolí Labe a zejména Labské pískovce. Cílenou propagací se rovněž dostává do podvědomí 15 000 ha již provedených nebo rozpracovaných rekultivací.

Infrastruktura

Ze situační analýzy vyplývá, že technická infrastruktura v kraji je v porovnání s jinými kraji ČR na dobré úrovni, jejím nedostatkem je její částečná zastaralost a nákladné provozování.

Stručná charakteristika stavu a potřeb :

Dopravní infrastruktura

- současný stav nadřazené silniční a dálniční sítě není optimální v souvislosti s tranzitní dopravou přes ČR a vnitrokrajskou dopravou. Její dobudování do podoby, která by korespondovala se stavem dopravní sítě v zemích EU je nutné,
- řešení obchvatů řady sídel ve vztahu k vysokým dopravním intenzitám, eliminace vážných dopravních závad v obcích, zkvalitnění přístupů k hraničním přechodům , bylo, bude a je nutné,
- železniční doprava je v současné době v útlumu, některé tratě jsou ohroženy i existenčně, v realizaci je vysokorychlostní trať Praha – Drážďany ,
- plné využití Labské vodní cesty je podmíněno vybudováním potřebných vodních stupňů ,
- letecká doprava má v kraji pouze marginální význam ,
- veřejná doprava ve větších městech odpovídá většinou jejich potřebám,
- chybí zařízení a síť služeb doplňující dopravní infrastrukturu (dopravně zbožová centra, sklady, technický servis apod.).

Technická infrastruktura

- zásobování většiny území je z kvalitní vodárenské soustavy Oblastního vodovodu severní Čechy ,
- v rámci odkanalizování jsou koncepčně řešena převážně velká města (značná část sítí je přestárlá a vyžaduje rozsáhlé rekonstrukce), nedořešena zůstává tato problematika u menších sídel ,
- čištění odpadních vod je vyřešeno ve větších městech a obcích, téměř 60% obyvatel je napojeno na ČOV ,
- rozvoj energetiky bude ovlivněn dokončením privatizace energetických podniků (výrobních i rozvodných) a dokončením deregulace cen elektřiny a zemního plynu ,
- výroba elektřiny v regionu má nadregionální význam, podstatnou část těchto zdrojů provozuje a.s. ČEZ Praha, kapacitně je vyhovující ,
- okresy Louny, Most a Chomutov prochází tranzitní plynovod, který je pro Ústecký kraj zdrojem zemního plynu; dále je kraj zásobován z velmi vysokotlakých plynovodů, které provozuje s.p. Transgas Praha ,
- veškeré vysokotlaké plynovody provozuje Severočeská plynárenská a.s. Ústí n.L. ,
- po převodu na zemní plyn bude mít síť dostatečnou kapacitu a umožňuje další rozšiřování plynofikace ,
- výrazně nadprůměrný je počet bytů vytápěných dodávkovým teplem (nad 45%) ,
- z obnovitelných zdrojů lze v budoucnu využívat větrnou energii na hřebenu Krušných hor, geotermální energii, velmi výhodně biomasu z velkých rekultivovaných ploch a vodní energii .

Telekomunikace

Telekomunikační síť spravuje a rozšiřuje převážně SPT Telecom a.s., oblastní závod Ústí n. Labem. V posledních letech došlo k velkým investičním akcím a vyloženě kritická místa v kraji již neexistují. Instaluje se moderní digitální technologie, která plně pokryje i výhledové požadavky. Mimo monopolní SPT Telecom a.s., působí v kraji již další firmy poskytující jak datové, hlasové i obrazové služby.

Plochy k podnikání

- rozhodující podmínky pro rozvoj podnikání dávají vymezené plochy ve schválené ÚPD jednotlivých měst a obcí ,
- připravují se podnikatelské zóny a technologické parky, prioritu budou mít území s velkou nezaměstnaností,
- vzniká velký přebytek v nabídkách na využití stávajících provozních ploch a objektů u firem, které buď ukončily nebo omezily vlastní činnost ,
- další prostory vznikají v souvislosti s realizací velkých dopravních staveb – např. kolem dálnice D8 a v prostorách mezi silničními obchvaty měst.

Životní prostředí

V posledních letech došlo k výrazným zlepšením z několika příčin, z nichž jsou nejdůležitější především legislativní opatření, zvýšení výdajů na ochranu ŽP, pokles průmyslové výroby a vlivu zemědělské výroby, snížení těžby nerostných surovin a podílu pevných paliv při spalování a snížení emisí v důsledku technologických opatření.

I.3 Silné stránky kraje

- výhodná geografická poloha mezi Prahou a Saskem ,
- převážně průmyslová aglomerace s vybudovanou energetickou a vodohospodářskou infrastrukturou ,
- rozsáhlá nabídka volných výrobních budov a ploch ,
- možnosti zahraničních investic v regionu s prokázaným zvýšením produktivity ,
- tradice průmyslové výroby ,
- velké množství volných ploch bez infrastruktury (15 000 ha po rekultivacích) ,
- propojení center uvnitř regionu ,
- zavedený těžební, energetický a chemický průmysl (firmy celorepublikového významu) ,
- nízké náklady na pracovní sílu ,
- průchod tranzitního plynovodu a dostatečná kapacita u vysokotlakých plynovodů pro rozvoj .

I.4 Slabé stránky kraje

- převaha výroby s malou přidanou hodnotou a nižší kvalitou ,
- nízký počet malých a středních výrobních podniků – nepříznivý vliv velkých podniků,
- příliš jednostranná specializace průmyslového odvětví ,

- nerovnovážná hospodářská struktura ,
- pokles zemědělské výroby ,
- image regionu ,
- špatná struktura exportu – vývoz surovin převládá nad vývozem výrobků ,
- slabší terciální sektor (služby) .

II. ZAMĚSTNANOST

II.1 Celková zaměstnanost

Tabulka II/1 - Vývoj počtu zaměstnavatelů

Ukazatel (celkový počet)	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
Zaměstnavatelé se stavem nad 25 zaměstnanců	2152	2060	2042
Zaměstnavatelé v malém a středním podnikání (se stavem do 25 zaměstnanců)	16743	18056	20257
celkový počet zaměstnavatelů	18895	21116	22299

Z uvedené tabulky je patrné, že dochází k nárůstu počtu podnikatelských subjektů v kategorii malý a střední podnik, tj. firmy do 25 zaměstnanců. Tento trend lze pokládat z hlediska ekonomického za velmi prospěšný.

Tabulka II/2 - Vývoj počtu zaměstnanců a OSVČ

Ukazatel (celkový počet)	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
zaměstnanci u firem se stavem nad 25 zaměstnanců	197126	194500	197184
zaměstnanci u malých a středních firem (se stavem do 25 zaměstnanců)	59854	62153	60004
osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ)	32152	33637	41968
celková zaměstnanost (zaměstnanost u firem všech velikostních kategorií + OSVČ)	289132	290290	299156

Z hlediska zaměstnanosti si však dominantní roli drží stále podniky s více jak 25 zaměstnanci, což je v našem kraji logické, neboť zaměstnanost v kraji byla zejména v minulosti soustředěna u několika průmyslových gigantů. Dnes se tento stav začíná pomalu měnit, avšak struktura zaměstnanosti zůstane ještě po nějakou dobu podobná, a to i přes jasně patrný rozvoj malého a středního podnikání.

II.2 Volná pracovní místa

Tabulka II/3 - Počet hlášených volných míst podle požadavků na vzdělání

Stupeň vzdělání	31.12.1999			31.12.2000			31.12.2001		
	uchaze- či	volná místa	uchaz./ 1 místo	ucha- zeči	volná místa	uchaz/ 1 místo	ucha- zeči	volná místa	uchaz./ 1 místo
Bez vzdělání	172	0	172	152	5	30,4	142	17	8,3
Neúplné základní	60	0	60	140	0	140	200	1	200
Základní	27407	268	268,7	28388	528	53,8	29336	816	35,9
Nižší střední	20	4	5	29	4	7,3	45	5	9
Nižší střední odborné	743	15	49,5	944	2	472	1458	10	145,8
Střední odborné s výučním listem	24565	1580	15,5	25116	1611	15,6	24839	1677	14,8
Střední odborné bez maturity	533	22	24,2	541	9	60,1	534	12	44,5
ÚSV	1538	2	769	1473	49	30,1	1479	42	35,2
ÚSO s výučním listem	2645	46	57,5	2303	53	43,4	1862	37	50,3
ÚSO s maturitou	7078	341	20,8	6593	324	20,3	6807	403	16,9
Vyšší odborné	112	82	1,4	139	40	3,5	165	11	15
Bakalářské	209	3	69,7	98	3	32,7	127	5	25,4
VŠ	637	157	4,1	636	167	3,8	711	257	2,8
doktorantské	90	3	30	20	3	6,7	15	2	7,5
celkem	65809	2523	26,1	66572	2798	23,8	67720	3295	20,6

Z tabulky je jasně patrné, že již delší dobu je ze strany zaměstnavatelů největší zájem o uchazeče se sekundárním vzděláním zejména potom o vyučené uchazeče v řemeslnických profesích jako např.: zedník, zámečnick, obráběč kovů, svářeč, tesař, truhlář, kuchař, prodavačka, šička, švadlena. Z dalších profesí potom např.: učitel, operátor datových sítí, stavební technik, programátor, obchodní zástupce.

III. NEZAMĚŠTNANOST

III.1 Základní charakteristika vývoje nezaměstnanosti

Tabulka III/1 – Vývoj nezaměstnanosti

Ukazatel (celkový počet)	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
evidovaní uchazeči o zaměstnání	65809	66572	67720
volná pracovní místa	2523	2798	3295
uchazeči připadající na 1 VPM	26,1	22,5	20,6
uchazeči pobírající hmotné zabezpečení	21467	18340	19577
míra nezaměstnanosti v %	15,9	16,1	15,8

Z hlediska míry nezaměstnanosti je kraj na prvním místě v rámci ČR a to zejména díky okresům Most, Chomutov, Louny a Teplice, kde míra nezaměstnanosti patří k nejvyšším v republice a v okrese Most je pak již několik let nejvyšší. Tato situace se může změnit pouze s příchodem nových investorů do Ústeckého kraje, zejména potom do těchto nejohroženějších okresů, což by mělo být prioritním cílem jak republikových tak i krajských orgánů.

III.2 Tok nezaměstnanosti

Tabulka III/2 – Tok nezaměstnanosti

období	nově evidovaní	vyřazení	Umístění
za rok 1999	59870	50450	36000
za rok 2000	62160	61165	45048
za rok 2001	73694	72546	50346

Hlavním zdrojem nezaměstnanosti v kraji jsou velké průmyslové podniky, které v minulých letech procházely a některé ještě dokončují restrukturalizaci, s čímž je spojené snižování počtu pracovníků. Nemałym zdrojem nezaměstnanosti jsou také absolventi škol pro které se po jejich příchodu na trh práce jen obtížně nachází uplatnění. Z hlediska profesního již nejsou hlavním zdrojem nezaměstnanosti jen občané nekvalifikovaní, popř. s neúplnou kvalifikací, kteří jsou v mnoha případech z trhu práce vytěšňováni občany kvalifikovanými, kteří z nějakého důvodu (zejména z důvodu snižování počtu pracovníků) přišli o zaměstnání,

ale také občané kvalifikovaní, kteří už nemají z trhu práce koho vytěsnit a tak zůstávají v evidenci. Jsou však významným potenciálem pracovní síly pro případné budoucí investory.

III.3 Struktura uchazečů o zaměstnání (vzdělání, věk, délka evidence, KZAM)

Přes skutečnost, že kvalifikovaní uchazeči nachází zaměstnání snadněji než nekvalifikovaní je jejich podíl na celkové nezaměstnanosti vyšší. Tato nesrovnalost je způsobena několika důvody. Jedním z důvodů je, že velkou část této skupiny uchazečů tvoří absolventi škol a lidé bez praxe, kteří jak už jsme uvedli, jsou poměrně těžko umístitelní. Dalším z důvodů je, že v našem regionu momentálně došlo k nasycení poptávky zaměstnavatelů po kvalifikované pracovní síle a tak i tito kvalifikovaní lidé končí v evidenci. Z části se také jedná o skupinu uchazečů v předdůchodovém věku, kteří přes své bohaté profesní zkušenosti přestávají být pro zaměstnavatele atraktivní a tak i oni jen zřídka nacházejí pracovní uplatnění.

Tabulka III/3 - Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání

stupeň vzdělání	stav k					
	31.12.1999		31.12.2000		31.12.2001	
	absolutní	v %	absolutní	v %	absolutní	v %
Bez vzdělání	172	0,3	152	0,2	142	0,2
Neúplné základní	60	0,1	140	0,2	200	0,3
Základní	27407	41,7	28388	42,6	29336	43,2
Nižší střední	20	0,1	29	0,1	45	0,1
Nižší střední odborné	743	1,1	944	1,4	1458	2,2
Střední odborné s výučním listem	24565	37,4	25116	37,7	24839	36,7
Střední odborné bez maturity	533	0,8	541	0,8	534	0,8
ÚSV	1538	2,3	1473	2,2	1479	2,2
ÚSO s výučním listem	2645	4	2303	3,5	1862	2,7
ÚSO s maturitou	7078	10,7	6593	9,9	6807	10
Vyšší odborné	112	0,2	139	0,2	165	0,3
Bakalářské	209	0,3	98	0,1	127	0,2
VŠ	637	0,9	636	1	711	1
Doktorantské	90	0,1	20	0,1	15	0,1
celkem	65809	100	66572	100	67720	100

Tabulka III/4 - Věková struktura uchazečů o zaměstnání

věk	stav k					
	31.12.1999		31.12.2000		31.12.2001	
	Absolutní	v %	absolutní	v %	Absolutní	v %
do 19 let	3845	5,84	3061	4,60	5843	8,6
20-24 let	16033	24,36	15269	22,94	11858	17,5
25-29 let	8838	13,43	9359	14,06	9870	14,6
30-34 let	7479	11,37	7806	11,73	7889	11,6
35-39 let	6561	9,97	6965	10,46	7209	10,6
40-44 let	6800	10,33	6782	10,19	6592	9,7
45-49 let	7507	11,41	7638	11,47	7689	11,4
50-54 let	6760	10,27	7486	11,24	7965	11,8
55-59 let	1882	2,86	2070	3,11	2624	3,9
nad 60 let	104	0,16	136	0,20	181	0,3
celkem	65809	100	66572	100	67720	100

Z hlediska věkového složení nezaměstnaných je patrné, že největší skupinu nezaměstnaných tvoří uchazeči ve věku do 30 let (41%), tj. uchazeči bez dlouhodobější praxe. Což znamená, že pro případné investory je evidenci dostatečný počet uchazečů, kteří budou ještě dlouhou dobu v produktivním věku a jsou tedy z hlediska zaměstnavatele velmi perspektivní pracovní silou.

Tabulka III/5- Délka evidence

období	stav k					
	31.12.1999		31.12.2000		31.12.2001	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
do 3 měsíců	14117	21,45	13614	20,45	13343	19,7
3 – 6 měsíců	11899	18,08	10556	15,85	10796	15,9
6 – 9 měsíců	7844	11,92	6564	9,86	6477	9,6
9 – 12 měsíců	6201	9,42	5103	7,67	5288	7,8
12 – 24 měsíců	13607	20,68	13651	20,51	11835	17,5
nad 24 měsíců	12141	18,45	17084	25,66	19981	29,5
celkem	65809	100	66572	100	67720	100

Z této tabulky je patrná velice nepříjemná skutečnost, a to stálý nárůst počtu uchazečů, kteří jsou v evidenci déle než 12 měsíců, a v rámci této skupiny nárůst těch, kteří jsou v evidenci déle než 24 měsíců. To znamená, že se vytváří stále větší skupina uchazečů „neumístitelných“, kteří postupně ztrácejí pracovní návyky a pro které se nezaměstnanost stává normální součástí života, čímž se mění i jejich žebříček sociálních hodnot. Z tohoto důvodu bude v roce 2002 na několika vybraných úřadech práce odzkoušen nový projekt, jehož obsahem bude změna práce s uchazeči, který by měl ve svém výsledku vést ke snížení dlouhodobé nezaměstnanosti

Tabulka III/6 – Průměrná délka evidence (ve dnech)

ukazatel	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
průměrná délka evidence evidovaných uchazečů	395	466	550
průměrná délka evidence vyřazených uchazečů	209	292	245

Tato tabulka jen potvrzuje údaje tabulky předchozí, průměrná délka trvání evidence se neustále zvyšuje.

Tabulka III/7 – Struktura uchazečů o zaměstnání podle Klasifikace zaměstnání (KZAM)

třída zaměstnání	stav k					
	31.12.1999		31.12.2000		31.12.2001	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
tř. 1 – Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	213	0,32	225	0,34	259	0,4
tř. 2 – Vědeckí a odborní duševní pracovníci	1183	1,80	1178	1,77	1601	2,4
tř. 3 – Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech	3332	5,06	2932	4,40	3757	5,5
tř. 4 – Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	2920	4,44	2656	3,99	2822	4,2
tř. 5 – Provozní pracovníci ve službách a obchodě	6138	9,34	6821	10,25	7411	10,9
tř. 6 – Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech	662	1,01	679	1,02	760	1,1
tř. 7 – Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	7944	12,07	7859	11,80	8477	12,5
tř. 8 – Obsluha strojů a zařízení	3010	4,57	3246	4,88	3551	5,2
tř. 9 – Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	15673	23,82	15424	23,17	21446	31,7
tř. 0 – Příslušníci armády	94	0,14	56	0,08	50	0,1
nezadáno	24640	37,43	25496	38,30	17586	26
celkem	65809	100	66572	100	67720	100

Výčet profesí s nejvyššími počty evidovaných uchazečů:

pomocní a nekvalifikovaní pracovníci,
 prodavači v obchodech,
 řidiči motorových vozidel,
 nižší administrativní pracovníci (úředníci),
 číšník, servírka,
 provozní zámečnick, údržbář,
 zedník,
 příležitostný pomocný pracovník,
 pomocník, uklízeč jinde neuvedený,
 manipulační dělník v průmyslu (ve výrobě),
 automechanik osobních automobilů.

III.4 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání

III.4.1 Absolventi škol a mladiství

Tabulka III/8 - Vývoj počtu evidovaných absolventů škol a mladistvých podle stupně vzdělání

Vzdělání	stav k		
	30.9.2000	30.4.2001	30.9.2001
Bez vzdělání, neúplné vzdělání	30	27	23
základní	1714	1762	1750
Vyučen + ÚSO	6672	4482	4480
ÚSV	368	438	271
Vyšší odborné	133	86	90
VŠ	305	392	273
doktorantské	3	50	3
celkem	11264	9272	8930

Mladí lidé se po ukončení vzdělávacího procesu až příliš často místo plynulého přechodu do praxe stávají registrovanými uchazeči o zaměstnání. Postupně tak ztrácejí teoretické a odborné znalosti, aniž by získali jakékoliv pracovní návyky a dovednosti.

Řada zaměstnavatelů při obsazování volných pracovních míst, pokud jsou za současné velmi nepříznivé situace vůbec k dispozici, preferují pracovníky s odbornou praxí. Proto úřady práce při umisťování absolventů škol a mladistvých uchazečů do zaměstnání využívají všech dostupných nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, spolu s intenzivní poradenskou činností.

K úspěšnému umisťování absolventů škol a mladistvých uchazečů, s využitím nástroje odborné praxe nebo získání kvalifikace mladistvých, přispívá jejich adaptabilita, flexibilita, aktivita a s ní spojená větší úspěšnost v nalezení pracovního uplatnění, než u dlouhodobě evidovaných uchazečů.

III.4.2 Uchazeči se ZPS

Tabulka III/9 – Vývoj počtu uchazečů se ZPS

Ukazatel (celkový počet)	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
Uchazeči se ZPS	6886	7236	7696
Podíl na celkovém počtu uchazečů	10,46	10,87	11,36

Vzhledem k vysokému procentu nezaměstnanosti v Ústeckém kraji je umístění občanů se ZPS velice náročný úkol. Tito občané mají pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav podstatně omezenou možnost pracovního uplatnění a to ve zcela úzkém okruhu zaměstnání, případně zaměstnání za mimořádně upravených podmínek.

Uchazeči se ZPS jsou umísťováni s poskytnutím hmotného zvýhodnění ve prospěch zaměstnavatele. Další možnosti umístění jsou především výrobní družstva invalidů, svazy zdravotně postižených, chráněné dílny a pracoviště, které zřizují zaměstnavatelé. I přes příspěvky na provoz a zřízení pracovišť, které jsou zaměstnavateli poskytovány, jich je stále ještě nedostatek. Některým občanům, kterým je přiznána ZPS, nebo částečný invalidní důchod z jakýchkoliv zdravotních důvodů (pracovní úraz, nemoc z povolání apod.), doplácí zaměstnavatel po celou dobu evidence částky do výše rozhodného výdělku. Pojišťovna Kooperativa a.s., u které je převážná část našich uchazečů přihlášená, vyplácí svým klientům pravidelné měsíční částky. Proto není většinou ze strany uchazečů zájem o jakékoliv zaměstnání. Každému takovému uchazeči o práci na ÚP se započítávají 3 roky do odpracovaných let. Dále mají evidování hrazené zdravotní a sociální pojištění.

Proč není zájem o občany se ZPS? V zaměstnání mají časté pracovní neschopnosti. Vzdělání těchto lidí je převážně základní, tudíž nemají potřebnou kvalifikaci pro výkon povolání.

III.5 Ohrožené mikroregiony v jednotlivých okresech

Tabulka III/10 – Charakteristika mikroregionů (nezaměstnanost více než 15%)

Název mikroregionu	počet obyvatel	EAO	počet uchazečů	Míra nezam.
Mikroregion Jih	3 319	1459	547	37,5
Mikroregion Most - venkov	4 871	2524	729	28,9
Mikroregion Hory		505	113	22,4
Mikroregion Vejprty	5063	2411	519	21,5
Mikroreg. Litvínov a okolí		16578	4362	21,2
Mikroregion Úštěcko	4927	1954	394	20,2
Mikroregion Jirkov	23535	11672	2344	20,1
Mikroregion Most		37079	7453	20,1
Mikroregion Krupka	13457	6446	1208	18,7
Mikroregion Bílina	20310	10192	1892	18,6
Mikroregion Žatecko	27395	14698	2663	18,1
Mikroregion Duchcov	22844	11263	1940	17,2
Mikroregion Štětsko	11571	5978	1029	17,2
Mikroregion Chomutov	58424	29224	4868	16,7
Mikroregion Kadaň	21474	11194	1865	16,7
Mikroregion Podbořansko	15891	8382	1348	16,1
Mikroregion Teplice	70455	34899	5541	15,9
Mikroregion Lounsko	42808	22310	3510	15,7
Mikroregion Šluknovsko	14000	6943	1082	15,6

Podrobnější charakteristika mikroregionů s nezaměstnaností nad 20%:

Mikroregion Jih (okres Most): pro tento mikroregion je charakteristická převaha zemědělské výroby před zaměstnaností v průmyslu a tak tu dnes neexistuje prakticky žádný významnější zaměstnavatel a většina obyvatelstva je nucena za prací dojíždět. Samotné zemědělství po rozpadu státních statků není již dnes schopno tyto občany zaměstnávat a jejich uplatnění na trhu práce je vzhledem k jejich profesní struktuře obtížné. Navíc se i zde projevuje zhoršení dopravní obslužnosti a tím i menší možnost za prací dojíždět.

Mikroregion Most-Venkov (okres Most): v tomto regionu jsou obce, které tvoří jakési předměstí města Mostu a jsou s ním velice úzce provázány. Charakteristický je menší počet ekonomicky aktivního obyvatelstva a menší počet pracovních příležitostí. V dřívější době byla většina obyvatel mikroregionu zaměstnána na dolech a v zemědělství, kde však dnes je počet pracovních míst velmi omezený. Limitujícím faktorem pro získání zaměstnání je také dopravní obslužnost.

Mikroregion Hory: jak už z názvu vyplývá jedná se o horskou část okresu Most se vším co je pro horské oblasti typické, tzn. odlehlost, špatná dopravní obslužnost, malý počet obyvatel a neexistence průmyslu. Nezaměstnanost je zde především sezónní, tedy v zimě roste a v létě klesá.

Mikroregion Litvínov a okolí: v tomto mikroregionu okresu Most je soustředěno několik velkých zaměstnavatelů regionálního významu, zejména zástupci chemického průmyslu a textilního průmyslu. Zejména restrukturalizace, která proběhla v chemickém průmyslu přinesla v tomto mikroregionu poměrně vysokou nezaměstnanost.

Mikroregion Jirkov: leží v průmyslové části okresu Chomutov, sousedící s okresem Most. Vlivem restrukturalizace těžby uhlí zejména na Mostecku dochází ke značnému snižování pracovních sil, což se negativně odráží do oblasti Jirkova, která se vyznačovala vysokou vyjížděnkou za prací do přilehlého regionu. Zhoršování ekonomických podmínek obyvatelstva se promítá v nízké poptávce po pracovních silách v odvětví služeb a obchodu. V mikroregionu dosud chybí zóna pro nové investory.

Mikroregion Vejprty: jedná se o horskou oblast. Hlavní problémem tohoto mikroregionu je dopravní obslužnost a to zejména spojení s průmyslovým centrem, tento stav se úřad práce snažil řešit ve spolupráci s okresním úřadem, vše však ztroskotalo na nedostatku finančních prostředků.

IV. CIZINCI NA TRHU PRÁCE

Tabulka IV/1 - Zaměstnávání cizinců

ukazatel	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
počet platných povolení	1880	1403	1386

Při posuzování profesního složení zjišťujeme, že nejvíce cizinců v Ústeckém kraji pracuje v následujících profesích: zedník, svářeč, montér. Jedná se o profese, ve kterých není na trhu práce v Ústeckém kraji dostatek vhodných uchazečů.

V. AKTIVNÍ POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI

V.1 Vynaložené finanční prostředky na APZ

Tabulka V/1 - Výdaje na politiku zaměstnanosti (v tis. Kč)

Položka	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
výdaje na politiku zaměstnanosti celkem	1003588	1233617	1572699
v tom na pasivní politiku	574006	581281	651408
na aktivní politiku	429582	652336	921291
podíl APZ na PZ v %	42,8	52,9	58,6

Tabulka V/2 – Skutečné výdaje APZ dle jednotlivých nástrojů včetně závazků z minulého období (v tis. Kč)

nástroj APZ	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
společensky účelná pracovní místa u zaměstnavatelů - na zřízení	39740	92264	50128
- na mzdy	46139	79331	134297
společensky účelná pracovní místa u samostatně výdělečně činných osob	17266	21996	22067
absolventská místa	38538	57988	71244
veřejně prospěšné práce	176133	260942	442660
chráněné dílny a pracoviště - zřízení	24891	17720	15876
- provoz	22375	28278	33991
rekvalifikace	59374	90531	144966
fond PALMIF	2617	693	677
ostatní (semináře, expertízy apod.)	467	550	3341
celkem	429582	652336	921291

V.2 Nově vytvořená pracovní místa v rámci jednotlivých nástrojů APZ

Tabulka V/3 - Počet uchazečů umístěných na vytvořená pracovní místa v rámci jednotlivých nástrojů APZ

nástroje APZ	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
společensky účelná pracovní místa u zaměstnavatelů - na zřízení	875	1408	935
- na mzdy	1522	2500	3023
společensky účelná pracovní místa u samostatně výdělečně činných	436	528	629
absolventská místa	1360	1518	1443
veřejně prospěšné práce	4724	5772	5696
chráněné dílny a pracoviště - zřízení	244	214	301
- provoz	319	646	873
celkem	11522	14629	14944

Z tabulky je patrné, že největší podíl na APZ mají stále veřejně prospěšné práce, a to jak z hlediska vynaložených prostředků tak i z hlediska počtu vytvořených pracovních míst. Velkou měrou se na APZ podílí také příspěvek na mzdu při vytvoření společensky účelných pracovních míst, význam tohoto nástroje stále roste. V roce 2001 bylo v rámci APZ vytvořeno celkem 14 944 pracovních míst, což znamená že těmito opatřeními byla míra nezaměstnanosti „snížena“ o 3,5%.

V.3 Rekvalifikace

Tabulka V/4 - Rekvalifikace uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců

ukazatel	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
<i>rekvalifikace uchazečů o zaměstnání</i>			
počet uchazečů zařazených do rekvalifikací	3642	4421	6023
z toho ženy	1645	2292	3057
absolventi škol a mladiství	738	907	912
osoby se ZPS	103	288	274
rekvalifikaci ukončilo celkem	2745	3738	5289
z toho úspěšně	2393	3061	5211
počet uchazečů umístěných po rekvalifikaci	1412	2111	3894
<i>rekvalifikace zaměstnanců</i>			
počet zaměstnavatelů	13	24	39
počet zaměstnanců zařazených do rekvalifikací	154	150	350

Ze specifických rekvalifikací byly pořádány kurzy: svářečské, účetního a daňového poradenství, základy montážních a údržbářských prací, kuchař-číšník, motivační kurzy s bilanční diagnostikou, základní kurz na internet, grafické zpracování – Corell, kosmetická a stříhová úprava psů, obsluha motorových vozíků, kosmetička, kadeřnice, základy PC, řemesla, pedikúra, asistent pro práci s romským obyvatelstvem, pracovník oddělení informací o životním prostředí, pracovník beze zbraně, administrativní a sekretářské práce, školení a přezkoušení strojníka stavebních strojů, asistent státní správy, vizážistka, obnovovací kurz - obor strojírenství, jednoduché účetnictví a mzdová agenda, celní deklarant, strojník sklářských automatů, tavič skla, základní školení hasicích přístrojů, asistent pro práci s informační technikou a internetem, kartonáž (pro ZPS), ekonomika a účetnictví, pracovník pro komerční a propagační využití výpočetní techniky, evropský hospodářský asistent, programátor, montér suchých staveb, jeřábník, servisní technik výpočetní techniky a správce informačních technologií, pracovník oddělení marketingu, kurs pro výuku sjezdového lyžování, řidič motorových vozíků, základy výpočetní techniky a obchodního provozu, práce na elektrickém zařízení vyhl. č. 50/78 Sb.

Do nspecifických rekvalifikací patřily kurzy " Zakladatel malých a středních podniků", organizovaný ve spolupráci se sdružením CEPAC Morava a motivační kurzy k získání teoretických a praktických dovedností při získání zaměstnání (RIC + EDUCHEM).

Úspěšnost jednotlivých rekvalifikačních kurzů se v roce 2000 pohybovala mezi 40-50%.

Během roku probíhaly rekvalifikace-stáže pro absolventy středních škol – administrativní pracovník.

Význam rekvalifikací musí být v souladu s potřebami trhu práce. Směřování prostředků APZ by se mělo v nejbližší době změnit tak, aby byl kladen větší důraz na další vzdělávání uchazečů o práci a to i za cenu menšího počtu pracovních míst podporovaných z prostředků APZ. Koneckonců cílem aktivní politiky zaměstnanosti je zaměstnaný uchazeč a ne uměle vytvářená pracovní místa, která neplní svůj účel, a to pomoc při návratu evidovaných uchazečů na trh práce (toto je problém zejména veřejně prospěšných prací). Jistě není sporu o tom, že kvalifikovaný a odborně připravený uchazeč, který se umí orientovat na trhu práce má mnohonásobně vyšší šanci najít pracovní uplatnění.

I. PROGNOZA VÝVOJE TRHU PRÁCE V DALŠÍM OBDOBÍ

VI.1 Předpokládaný vývoj z celorepublikového pohledu a zejména v Ústeckém kraji (očekávané ovlivňující celorepublikové a „místní“ faktory)

V prvním pololetí roku 2002 očekáváme nárůst nezaměstnanosti, a to zejména v 1. čtvrtletí 2002, kdy se projeví příliv uchazečů v důsledku propouštění na konci roku 2001. To znamená, že zejména v prvních dvou měsících nezaměstnanost vzroste, poté v souvislosti se začátkem sezónních prací by mohla nezaměstnanost opět poklesnout. V červnu se do nezaměstnanosti promítne první vlna nových absolventů, která bude znamenat znovu mírné zvýšení nezaměstnanosti. Z vývoje nezaměstnanosti v uplynulých letech lze odvodit, že nezaměstnanost v následujícím období vzroste, a to cca o 1% za rok.

Hlavní skupinu uchazečů budou i nadále tvořit dlouhodobě evidovaní uchazeči, absolventi a nekvalifikovaní uchazeči se základním vzděláním, kteří stále budou tvořit nejproblematictější skupiny uchazečů o zaměstnání, kterým bude nutno věnovat zvýšenou pozornost.

VI.2 Nejvíce ohrožené skupiny uchazečů o zaměstnání a situace v nejohroženějších mikroregionech

Hlavní skupinu uchazečů budou i nadále tvořit dlouhodobě evidovaní uchazeči, absolventi, nekvalifikovaní uchazeči se základním vzděláním a uchazeči s kumulací handicapů.

V nejohroženějších mikroregionech nelze očekávat žádné podstatné změny ve vývoji nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti v prvním pololetí nejspíš nejdříve mírně vzroste (v prvních dvou měsících) poté v souvislosti se začátkem sezónních prací by se mohla mírně snížit nebo alespoň stagnovat.

VI.3 Dvě varianty možného vývoje nezaměstnanosti

Tabulka VI/1 - Předpokládaný vývoj nezaměstnanosti v dalším období

očekávaný stav k	mírnější varianta		pesimističtější varianta	
	počet evidovaných uchazečů	míra nezaměstnanosti v %	počet evidovaných uchazečů	míra nezaměstnanosti v %
30.6.2002	65830	15,5	69030	16,2
31.12.2002	69000	16,1	71880	16,9

VII. DOPORUČENÍ

1. Na republikové i regionální úrovni věnovat zvýšenou pozornost zlepšování image Ústeckého kraje a zejména pak nejohroženějších okresů.
2. Formou investičních pobídek přilákat do Ústeckého kraje nové významné investory, kteří zde vytvoří velký počet nových pracovních míst. Hledat cesty vzniku malých a středních podniků, například při využívání sdružených prostředků (mezi nimi plošná a výběrová podpora APZ, a zdroje předstrukturálních fondů EU).
3. Zachovat objem finančních prostředků na APZ minimálně na současné výši, tak aby mohli úřady práce aktivně ovlivňovat situaci na trhu práce.
4. Zřídit informační a poradenská střediska pro rozvoj a podporu zaměstnanosti postupně v celém kraji.
5. Podpořit vytváření agentury chráněných dílen a pracovišť k řešení problematiky chráněných dílen a pracovišť v Ústeckém kraji. Připravit tak předpoklad pro spolupráci chráněných dílen a vytváření podmínek pro jejich uplatnění na odbytovém trhu. Tím podpořit zaměstnanost handicapovaných občanů.